

W. PRZYCZYNA, *Kaznodziejski przekaz opowiadań biblijnych*, Poligrafia Salezjańska, Kraków 2000

W ostatnim czasie problematyka związana z językowym aspektem przepowiadania kościelnego cieszy się coraz większym zainteresowaniem coraz liczniejszej grupy badaczy: teoretyków retoryki, językoznawców, homiletów, psychologów, owocując opracowaniami, których wspólną cechą jest interdyscyplinarny charakter ujęcia.

Ogromne zasługi dla zjednoczenia różnych środowisk naukowych, celem badania tekstów kaznodziejskich ma ojciec Wiesław Przyczyna CSsR z Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Żywo uczestniczy On we wszelkich inicjatywach naukowych podejmowanych na rzecz systematycznego opisu języka kaznodziejskiego w różnych jego aspektach.

Ostatnio nakładem Poligrafii Salezjańskiej w Krakowie ukazała się jako XVIII tom serii *Redemptoris Missio*, redagowanej przez Gerarda Siwka CSsR, rozprawa ojca Wiesława Przyczyny zatytułowana *Kaznodziejski przekaz opowiadań biblijnych*.

Monografia ta to wyjątkowo udana próba całościowego ujęcia teorii kaznodziejskiego przekazu opowiadań biblijnych. Adresowana jest przede wszystkim do kaznodziejów, jednak zastosowana w niej metodologia, a także zakres rozważań teoretycznych znacznie wykracza poza tradycyjną teorię homiletyczną, a także zdradza zainteresowania filologiczne Autora. Publikacja może więc zainteresować także językoznawców, teoretyków literatury, okazać się inspirująca dla innych badaczy tekstów.

Rozdział I poświęcony jest kwestii fundamentalnej dla problematyki poruszanej w rozprawie: przybliża istotę oraz podział opowiadań nowotestamentowych, sytuuje opowiadanie biblijne na tle innych form podawczych narracji występujących w Biblii, takich jak opis czy wypowiedzi postaci. Ta część pracy wydaje się szczególnie ciekawa dla filologów – opowiadania biblijne są przez ojca Przyczynę rozpatrywane z jednej strony w świetle poetyki Arystotelesa, z drugiej przez odniesienie ich do współczesnych teorii narracyjnych, zwłaszcza S. Chatmana. W rozdziale II autor zajmuje się interpretacją kaznodziejską, a więc sposobami wyłaniania sensu oraz intencji opowiadań biblijnych. Na treść rozdziału III składają się zasady rządzące kaznodziejskim przekazem opowiadań biblijnych, zaś

rozdział IV to analiza czterech konkretnych przykładów przepowiadania narracyjnego, połączona z precyzyjnym komentarzem oraz oceną. Rozprawę zamyka obszerna bibliografia zawierająca nie tylko opracowania książkowe i artykuły z zakresu homiletyki, ale także liczne publikacje teoretycznoliterackie.

Praca ma charakter nowatorski, bowiem w polskiej literaturze homiletycznej brakuje opracowań z dziedziny kaznodziejstwa narracyjnego. Waga naukowa rozprawy jest tym większa, że w praktyce obserwuje się wzrost zainteresowania tym typem przepowiadania. Warto zwrócić uwagę, że ojciec Przyczyna dodatkowo podjął się trudnego zadania dostosowania terminów z zakresu teorii literatury do opisywania zjawisk narracyjnych w homiletyce.

Rozprawa wskazuje na źródła popularności kaznodziejstwa narracyjnego wobec malejącego zainteresowania praktyków kaznodziejstwa kaznodziejstwem sięgającym do klasycznej retoryki. Wśród nich autor wymienia m.in. holistyczny charakter oddziaływania oraz łatwość odbioru. „Kaznodziejstwo narracyjne – czytamy w książce – oddziałuje na człowieka holistycznie, tzn. angażuje nie tylko rozum, ale także wolę i uczucie [...], jest łatwe w odbiorze [...], działa podobnie jak film – «wciąga» słuchaczy w opowiadaną historię i czyni ich uczestnikami opowiadanych zdarzeń [...] Można powiedzieć, że w odbiorze kazania narracyjnego większa aktywność jest po stronie kazania (kaznodziei mówiącego kazanie) niż po stronie słuchacza, od którego wymaga się tylko tego by nie stawiał oporu. Zupełnie inaczej ma się sprawa z kazaniem retoryczno-klasycznym. Tutaj więcej zależy od słuchacza. To słuchacz bowiem stara się śledzić, zrozumieć i objąć swoim umysłem myśli zawarte w kazaniu. O ile więc w pierwszym przypadku kazanie niejako «ogarnia» słuchacza, to w drugim – słuchacz stara się «ogarnąć» kazanie, co wymaga od niego odpowiednich predyspozycji intelektualnych [...]. Kazanie narracyjne niczego nikomu nie narzuca, lecz pozostawia swobodę wyboru w przyjmowaniu określonej postawy w życiu. Dzieje się tak dlatego, że kazanie stanowi dla słuchacza swego rodzaju «lustro», które pozwala mu z pewnej perspektywy przyjrzeć się własnemu życiu i zacerpnąć dla siebie to, co akurat w danym momencie uważa on za słuszne i odpowiednie” (s. 237-238). Dyskusyjne jest ujęcie wymienionych cech kazania narracyjnego w kategoriach **zalet**. Z perspektywy słuchacza, zwłaszcza w warunkach polskich, osłabienie aktyw-

ności w odbiorze kazania postrzegane jest raczej jako wada niż zaleta. Doświadczenia historyczne nauczyły polskiego słuchacza kazań, by nie oczekiwać ani moralizatorstwa, ani paternalizmu, lecz prawdziwego braterstwa, współuczestniczenia w procesie komunikacji kaznodziejskiej.

Rozprawa godna jest polecenia nie tylko teoretykom oraz praktykom sztuki kaznodziejskiej, ale wszystkim, którzy zainteresowani są analizą współczesnego, polskiego języka kazań.

Warszawa

DOROTA ZDUNKIEWICZ-JEDYNAK

UWAGA PRENUMERATORZY

Prenumerata kwartalnika
RUCH BIBLIJNY I LITURGICZNY
wynosi:

- roczna 24 zł
- półroczna 12 zł

Uprzejmie prosimy o dokonywanie wpłat na konto:

Sekcja Wydawnicza PTT Wydawnictwo UNUM
31-002 Kraków, ul. Kanonicza 3
PKO Bank Polski S.A. I O. Kraków 96 10202892 110020456